



## «Նոր ժամանակի կրթությո՞ւ ուն» ՀԿ

ՀԵՐԹԱԿԱՆ ԱՏԵՍՏԱՎՈՐՄԱՆ ԵՆԹԱԿԱ  
ՈՒՍՈՒՑԻՉՆԵՐԻ ՎԵՐԱՊԱՏՐԱՍՏՄԱՆ  
ԴԱՍԸՆԹԱՑ

ԱՎԱՐՏԱԿԱՆ ՀԵՏԱԶՈՏԱԿԱՆ  
ԱՇԽԱՏԱՆՔ

Հետազոտության թեման՝ Բարոյական արժեքներ

Առարկան՝ Մաթեմատիկա

Հետազոտող ուսուցիչ՝ Էվելինա Ասատրյան

Ուսումնական հաստատություն՝ Իրինդի Մ. Քոթանյանի  
անվան միջնակարգ դպրոց

Երևան 2023

## Բովանդակություն

Ներածություն-----	3
Բարոյական արժեքներ-----	4
Եզրակացություն-----	14
Օգտագործված գրականության ցանկ-----	15

## Ներածություն

Բարոյական արժեքներ ունեցող մարդիկ հստակ հասկանում են՝ ինչն է ճիշտ, ինչը՝ սխալ: Նրանց վարվելակերպը պայմանավորված չէ պահի թելադրանքով, այլ հիմնված է հստակ սկզբունքների վրա, որոնք նրանց համար հանդիսանում են հուսալի ուղեցույց, և որոնց համաձայն նրանք վարվում են, անգամ երբ իրենց ոչ ոք չի տեսնում:

Երեխաները աջից ու ձախից անընդհատ «ոմքակոծվում են» ճշտի ու սխալի վերաբերյալ աղավաղված տեսակետներով, լինի դա իրենց դասընկերների շրջապատում, իրենց լսած երաժշտության, դիտած ֆիլմերի կամ հեռուստահաղորդումների միջոցով: Այդ ամենի ազդեցության ներքո նրանք գուցե սկսեն հարցականի տակ դնել ճշտի ու սխալի վերաբերյալ իրենց ունեցած համոզմունքները:

**Թեմայի նորույթ:** Սա հատկապես լուրջ խնդիր է դեռահասության տարիքում: Երեխաների դաստիարակության վերաբերյալ մի գրքում ասվում է, որ մինչև այդ տարիքը երեխաները արդեն «պետք է հստակ հասկանան, որ հասակակիցները և զանգվածային տեղեկատվական միջոցները մեծ ճնշում են բանեցնում՝ ստիպելով հետևել որոշակի տենդենցների՝ ընդունված ու ճանաչված լինելու համար: Նրանք նաև պետք է կարողանան որոշումներ կայացնել իրենց սեփական արժեքների ու նախասիրությունների հիման վրա, անգամ եթե դրա համար հարկ լինի իրենց ընկերների կարծիքին դեմ գնալ» (Beyond the Big Talk): Ուրեմն հստակ է, որ երեխաների բարոյական դաստիարակությունը անհրաժեշտ է սկսել նախքան դեռահասության շրջանը:

**Թեմայի նպատակը:** Ուսումնասիրել բարոյական արժեքները սովորողների շրջանում:

## **Բարոյական արժեքներ**

Բարոյական արժեքները դրանք գաղափարներ և համոզմունքներ են, որոնք մարդիկ ունենում են այն մասին, թե ինչ վարք է ճիշտ, և ինչ վարք է սխալ: Ասում են, որ մարդն ունի բարոյական արժեքներ, երբ ունի սովորություններ և նորմեր, որոնք համարվում են դրական և լավ ուրիշների բարեկեցության համար:

Բարոյական արժեքների օրինակներն են անկեղծությունը, առատաձեռնությունը, հարգանքը, բարությունը կամ ալտրուիզմը: Սրանք վարք են, որոնք լավ են համարվում: Հետեւաբար, այս տեսակի արժեքներ ունեցող անձը բարոյական է: Դիրքն անբարոյական անձնավորություն է, այսինքն՝ նա սխալ վարք ունի:

Արժեքները մի շարք նորմեր են, որոնք կարգավորում են համայնքի և այն կազմող անհատների գործունեությունը: Դրանք թույլ են տալիս տարբերակել լավը վատից, լավը վատից:

Ինչ վերաբերում է կոնկրետ բարոյական արժեքներին, դրանք բացարձակ արժեքներ են, որոնք կապված են բարու և չարի հետ: Դրանք կախված են յուրաքանչյուր հասարակության մշակութային շրջանակից, ուստի ժամանակի հետ փոփոխվում են:

Դրանց ձևավորումը վաղ տարիքից ուղղակիորեն ազդում է անհատի վրա, ուստի արժեքները սովորաբար փոխանցվում են տոհմաձառի և այն միջավայրի փորձի միջոցով, որում յուրաքանչյուր մարդ զարգանում է:

Յուրաքանչյուր մարդ ինքնուրույն որոշում է ապրել ապրել բարոյական արժեքների շրջանակի համաձայն, որպեսզի այդ որոշումն ընդունվի ազատ և անկախ: Այս տրամադրվածությունը ձեզ կհանգեցնի շատ ավելի մարդկային կատարողականի, և դուք ավելի լավ մարդ կլինեք:

Բարոյական արժեքները և, ընդհանուր առմամբ, արժեքների ամբողջ շրջանակը, ունեն մի շարք ընդհանուր հատկություններ, որոնք հեշտությամբ կարելի է ճանաչել՝ արժեքները տարբերելու վարքային այլ ձևերից:

Այս բնութագրերի համապատասխանությունը սովորաբար շատ ակնհայտ է, բայց պարտադիր չէ, որ բոլորը բավարարվեն՝ ստանդարտը որպես արժեք դիտարկելու համար:

Բարոյական արժեքները բնութագրվում են, քանի որ դրանք անմիջականորեն կապված են մարդու էական հույզերի հետ: Այս կատեգորիայի մեջ կան սեր, հավատարմություն, մեղավորություն և գայրույթ:

Դա այդպես է, քանի որ դրանք մտավոր կառուցվածքներ են, որոնք սկսվում են իրերի մեկնաբանությունից՝ հաշվի առնելով անհատի մշակութային շրջանակը և նրանց սեփական կյանքի փորձը:

Վարքի այս օրինաչափությունները թույլ են տալիս մեզ «լավը» «վատից» տարբերել՝ դրանով իսկ իմաստ տալով բուն կյանքին և հետապնդելով մարդկանց գերազանցումը:

Չնայած դա հակասական է թվում, կան որոշակի արժեքներ, որոնց դրսևորումը կլինի հավաքական (հասարակության շրջանակներում), իսկ մյուսները՝ ավելի անհատական տեսլական՝ ըստ յուրաքանչյուր անհատի տեսակետի:

Բարոյական արժեքներն աշխատում են առաջնահերթ կառուցվածքով, քանի որ յուրաքանչյուր մարդ և յուրաքանչյուր հասարակություն դրանք կազմակերպում է ըստ իրենց կարևորության՝ բուրգի գագաթին դնելով նրանց, ովքեր առավել կարևոր են գործողությունների և վերաբերմունքի կազմաձևման համար:

Արժեքները մարդկանց և հասարակությունների էվոյուցիայի և հասունության գործընթացի արդյունք են: Ահա թե ինչու դրանք հիմնարար տարրեր են ժողովրդի մշակույթի սահմանադրության մեջ:

Հաշվի առնելով դրանց պատմական առանձնահատկությունը՝ բարոյական արժեքները տարբեր են՝ կախված այն հասարակությունից, որտեղ դրանք արտահայտվում են:<sup>1</sup>

Չնայած կան ընդհանուր տարրեր, բայց յուրաքանչյուր մշակույթ զարգացնում է իր պատկերացումները, թե ինչն է ճիշտ կամ սխալ, և այդ հասկացություններից կառուցվում է բարոյական արժեքների համակարգ, որը դրան արձագանքում է:

Արժեքների այս տեսակը բնութագրվում է նրանով, որ հիմնված է մարդկային ամենաբնական հույզերի վրա: Այդ պատճառով մարդիկ, ընդհանուր առմամբ, ընդունում են այդ արժեքների գերակայությունը մյուսների նկատմամբ:

Սրանք արժեքներ են, որոնք վերաբերում են համակեցության հիմնական զգացողություններին: Այդ պատճառով բոլոր մարդկության համար հեշտ է համարել դրանք շատ կարևոր:

Կրոններին բնորոշ է ուղեցույցների և ուղեցույցների պարունակությունը՝ կապված այն բանի հետ, թե ինչպես պետք է վարվեն այդ դավանանքի հետ նույնացող մարդիկ:

Այս օրենսգիրքը, որպես կանոն, սահմանում է, թե որն է ճիշտը և ինչը սխալ՝ համաձայն կասկածի տակ դրված հավատքի, այնպես որ դրանք կարող են համարվել բարոյական արժեքների աղբյուր, որոնք գործում են որպես անհատների վարքը պայմանավորող ուղեցույց:

Քանի որ կրոնը սերտորեն կապված է որոշակի հասարակության մշակույթի հետ, վարքի օրենսգիրքը նույնպես կախված կլինի որոշակի համատեքստից: Օրինակ՝ սա է պատճառը, որ որոշ դավանանքներ ճիշտ են համարում բազմակնության մեջ ապրելը, իսկ մյուսները՝ սխալ:

---

<sup>1</sup> 1. Կոեյո, Ֆ. «Բարոյական արժեքները» իմաստների մեջ: Վերցված է 2010 թվականի հուլիսի 11-ին՝ Meanings: Meanings.com կայքում

2.«Բարոյական արժեքների հայեցակարգ» հասկացությունում: Վերցված է 2010 թվականի հուլիսի 11-ին Concept: concept.de

3.«Բարոյական արժեքների սահմանում» սահմանում ABC- ում: Վերցված է 2019 թվականի հուլիսի 11-ին ABC Definition- ում՝ definicionabc.com

Ժամանակի ընթացքում անհատի կամ հասարակության արժեքային շրջանակը աստիճանաբար կառուցվում է:

Սա նշանակում է, որ դրանք նախշեր չեն, որոնք ապրում են անհատների գենետիկ կոդում, այլ ավելի շուտ, որ դրանք մոդելավորվում են ամբողջ կյանքի ընթացքում փորձի կուտակմամբ:

Այս իմաստով բարոյական արժեքները փոխանցվում են սերնդեսերունդ, ինչը կարևորում է կրթության կարևորությունը ինչպես ընտանիքի ներսում, այնպես էլ դպրոցական միջավայրում, քանի որ երկու միջավայրերն էլ հանդիսանում են հիմնական ուսուցման օղակները: մարդիկ

Մեկ այլ աղբյուր, որի մեջ անհատը դաստիարակվում է արժեքներով, որոշ դավանանքի կամ հոգևոր հոսանքի պրակտիկայում է, քանի որ այն մեծապես ազդում է այն բանի վրա, թե ինչպես պետք է մարդ իրեն պահի՝ համաձայն այդ ժողովի հղումային համակարգի:

Նույնը տեղի է ունենում այն ժամանակ, երբ անձը միանում է կազմակերպության կամ խմբի: Այս պահին նրա անձնական արժեքները պետք է լինեն բնածին և հարմարեցված խմբի արժեքների շրջանակին, որպեսզի նա կարողանա հանգիստ լինել և զարգացնել պատկանելության զգացում:

Հաշվի առնելով այս ամենը, կարևոր է նշել, որ արժեքների շրջանակը կարող է փոփոխվել և վերադասավորվել, քանի որ մեկը ավելի շատ կյանքի փորձ ունի:

Դա պայմանավորված է նրանով, որ ճանապարհին ինչպես ուրիշների, այնպես էլ շրջակա միջավայրի մոդելավորման ազդեցությունը փոխում է այս սխեման և ի վիճակի է այն հարմարեցնել ինչպես պատմական պահին, այնպես էլ յուրաքանչյուր անհատի հանգամանքներին:

Բարոյական արժեքներն այն վարքագիծն են, որը մարդուն ապահովում է կյանքի զգացողությամբ, որով նա ձգտում է կատարելագործել իր մարդկային որակներն ու արժանապատվությունը, ուստի որոշ արժեքների կամ այլ արժեքների կից կյանք վարելը անհատական և ազատ որոշում է:

Արժեքները գոյակցում են անհատների մեջ, և ներքին բախումներ կարող են առաջանալ՝ հաշվի առնելով յուրաքանչյուրին տրված կարևորությունը: Խմբում տարբերությունն առավել ուշագրավ է, քանի որ յուրաքանչյուր մարդ փոխանցում է առաջնահերթությունների և կարևորության տարբեր կարգ:

Հիմնական բարոյական արժեքները հետևյալն են.

### **Մեր**

Դա, թերեւս, բարձրագույն արժեք է, քանի որ բացահայտում է հատուկ նշանակության վերաբերմունքի մի շարք այլ էակի նկատմամբ, հաշվի առնելով, որ այն ունի շատ բարձր անձնական անշահախնդրություն:

### **Ընկերություն**

Դա այն է, երբ երկու անձանց կամ մարդկանց խմբի միջև կա անշահախնդիր հուզական կապ, որը նրանց թույլ է տալիս ներդաշնակ հարաբերություններ հաստատել:

### **Շնորհակալություն**

Հենց այդ վերաբերմունքն է, որ պետք է ժամանակին ճանաչել ստացված օգուտը, դա երախտագիտություն ցուցաբերելն է: Այս արժեքը արտացոլվում է այն բանի մեջ, որ որոշ մարդիկ ազնվորեն ճանաչում և գնահատում են այն ջանքերը, որոնք որոշ մարդիկ ձեռնարկում են ուրիշների բարեկեցություն ստեղծելու օգտին:

### **Հարգանք**

Դա ենթադրում է առարկայի, հանգամանքի կամ անձի, այդ թվում՝ ինքն իրեն ընդունելը և գնահատելը: Արժեքի տակ գործելը խանգարում է մյուսին նվաստացնել կամ վնասել, քանի որ դու միշտ գործում ես իսկական ուշադրության ներքո:

### **Բարություն**

Դա այն որակն է, որ ունի մարդ արարածը լավը լինելու, ուրիշներին և իր շրջապատին ցույց տալու համար, որ նա կարող է գործել նրանց օգտին՝ ցուցաբերելով մեղմություն և բարձր անշահախնդրություն:

### **Առատաձեռնություն**



Դա այն վերաբերմունքն է, որի միջոցով դուք ինքներդ ձեզ տալիս եք՝ առանց դրա դիմաց ինչ-որ բան ակնկալելու, նպատակ ունենալով օգնել նրանց, ովքեր դրա կարիքն ունեն:

### **Խոնարհություն**

Դա համեստ լինելու հատկությունն է՝ ի դեմս քո ունեցածի և այն, ինչ դու ես որպես մարդ: Մյուսի հանդեպ հարգանք հասկացության մի մասը և իրականությանը հարմարեցված ինքնապատկեր:

### **Ազնվությունը**

Դա որակ է, որի միջոցով անձը գործում է ստից և խաբեությունից հեռու, այդ պատճառով էլ նա թափանցիկ է իր վարքագծում և միշտ կապված է ճշմարտությանն ու պաշտպանությանը:

### **Արդարադատություն**

Դա այն վարքն է, որի ներքո անձը արդար է կամ արդար, հաշվի առնելով, որ դա սկսվում է բանականությունից և արդարությունից:

Քանի որ բարոյական արժեքները վարվելակերպի ուղեցույցներ են, որոնք թույլ են տալիս տարբերել բարին չարիից և գործել ըստ այդմ, բարեգործության միջոցով ուրիշների հետ առատաձեռն անձը և նաև աջակցում է նրանց, ովքեր պահանջում են, արդար որոշումներ կայացնում և միշտ ապրում են: Ճշմարտությանը կցված է այն մարդը, ով գործում է բարոյական արժեքների ներքո:

### **Քաջություն**

Մարդը համարձակություն է ցուցաբերում, երբ որոշում է կայացնել գործողություն՝ անկախ դրա մեծ դժվարությունից կամ դրա առաջացրած վախից: Այս բարոյական արժեքը շատ օգտակար է ապրուստի համար, քանի որ այն անմիջականորեն կապված է այն կյանքի նպատակներին կենտրոնանալու և ձգտելու հետ, որոնք մենք ինքներս ենք դնում:

### **Ինքնատիրապետում**

Դա հասարակության համատեքստում ամենակարևոր բարոյական արժեքներից է: Ինքնատիրապետումը զարգացնելը ենթադրում է խուսափել իմպուլսիվ բառերից և (կամ) գործողություններից, որոնք կարող են վեճեր և թյուրիմացություններ առաջացնել համայնքի անդամների շրջանում:

Այնքանով, որքանով յուրաքանչյուր մարդ առաջնահերթ է համարում արտացոլումը, քան իմպուլսիվ արձագանքելը, հնարավոր կլինի խուսափել կոնֆլիկտային իրավիճակներից:

Երեխաների կրթության մասին խոսելիս՝ մենք հաճախ օգտագործում ենք «արժեքներ» հասկացությունը: Բոլորս կարելուում ենք արժեքների ձեւավորումը գալիք սերնդի մոտ եւ միգուցե այդ բառին ինչ-որ ենթագիտակցական իմաստ ենք հաղորդում: Փորձենք ձեւակերպել, թե ինչ է ի վերջո «արժեք» ասածը:

Արժեքն երևույթ է մեր կյանքում, որի դիմաց մենք գին ենք վճարել: Վճարի «արժույթը» կարող է տարբեր լինել՝ տվայտանքներ, հույզեր, այլ արժեքների գոհաբերություն, հարազատների, հայրենակիցների կամ նախնիների կորուստ, կորցրած հող, հայրենիք եւ այլն: Արժեքը հնարավոր չէ ստանալ հեշտությամբ, այն պետք է վերապրել, անցկացնել քո միջով, զգալ ու գիտակցել: Այդ ամենի դիմաց մենք ստանում ենք իմաստներ, քանի որ արժեքներն են իմաստավորում կյանքը: Առանց արժեքների կյանքը դատարկ է: Հեշտ, առանց կորուստների եւ հաղթահարումների ապրելն երբեք չի երջանկացնում հենց այն պատճառով, որ չի բերում արժեքների ձեւավորման:

Արժեքների մեծ մասը սնվում է էթիկական նորմերից, ձեւավորվում է դրանց շնորհիվ: Էթիկական նորմերը անհրաժեշտ են մարդկանց համակեցությունը ապահովելու համար՝ դրանք պարտադրում են հրաժարվել ցանկալիից հանուն ընդհանուր շահի: Դրանք տարբեր են ոչ միայն տարբեր հասարակություններում, այլեւ անգամ հասարակության տարբեր շրջանակներում, նույն երկրի տարբեր տարածքներում:

Նորմերը տարբեր են քաղաքում եւ գյուղում: Էթիկական նորմերը մեզ թելադրում են վարքագիծ, եւ որքան դրանք ավելի պահանջկոտ են, այնքան ավելի լուրջ արժեհամակարգ է պետք ձեւավորել, որպեսզի մարդը բնականորեն դրանց համապատասխանի: Ջարգացած մշակույթները ունեն զարգացած էթիկական նորմեր: Երբ դրանք քայքայվում են, պահանջները նվազում են, առաջանում են արժեհամակարգային խնդիրներ: Ահա թե ինչու առաջին հայացքից անվտանգ թվացող տարատեսակ «ազատությունները» իրենց հետ մեծ վտանգներ են բերում:

Հիմա անդրադառնանք բարոյականությանը: Եթե էթիկական նորմերը ծառի արմատներն են, իսկ արժեքները՝ բույնը, ապա բարոյականությունը դրա սաղարթն է: Բարոյական է այն ամենը, ինչը նպաստում է արժեքների պահպանմանը եւ չի հակասում դրանց: Անբարոյական է ամենը, ինչը դեմ է արժեքներին եւ բերում է դրանց քայքայման: Օրինակ, ցանկացած հասարակության մեջ անբարոյական է դավաճանությունը միայն այն պատճառով, որ այն արժեզրկում է խոստումը: Եթե խոստումն արժեք չլինի, մարդկանց համակեցությունը կվերածվի մղձավանջի, քանի որ կվերանա փոխադարձ վստահությունը: Հենց դրանով է վտանգավոր, օրինակ, կոռուպցիան, քանի որ այն դավաճանություն է հանրությանը տված խոստմանը:

Երբ փլուզվում են արժեքները, խախտվում է համակեցությունը եւ տարածվում անբարոյականությունը: Մարդիկ դժբախտանում են, տնտեսությունն անկում է ապրում, հանցագործությունները դառնում են համատարած, կյանքը կորցնում է իմաստի զգալի մասը, մարդիկ սկսում են հեշտությամբ իրար կոտորել:

Հենց այս պատճառով է, որ կրթության հենքը և գլխավոր իմաստը պետք է դառնա արժեհամակարգի ձևավորումը: Դպրոցը պետք է լինի օրինակելի տարածք, ուր հաստատուն են էթիկական նորմեր, ուր աշակերտները սովորում են դրանց համապատասխանել: Հաճախ դպրոցը ստիպված է պայքարել հանրության մեջ տարածված արատների դեմ եւ այդ պայքարում պարտավոր է հաղթել: Դպրոցում կյանքը չի կարող հեշտ լինել երեխայի համար՝ նա պետք է զգա և՛ ցավ, և՛ ուրախություն, ունենա թե դժվարություններ, թե հաղթանակներ: Դպրոցում

աշակերտը պետք է ընկալի համակեցության նորմերի իմաստը և ընդունի դրանք: Այդ ամենի պտուղը կլինեն իրական արժեքները, այլ ոչ թե թելադրված, անգիր արած, բայց աշակերտի համար ոչինչ չնշանակող ճշմարտությունները: Եթե մենք կարողանանք կառուցել դպրոցներ, որոնք կձեւավորեն արժեքներ աճող սերնդի համար, կունենանք աշխարհի ամենալավ եւ ամենաիմաստալից կրթական համակարգը:

Իր պահանջների հիմնավորման և իրագործման եղանակով բարոյականությունը տարբերվում է մասսայական գործունեության ձևավորման մյուս մեթոդներից (հրավումքից, արտադրական-վարչական կարգապահությունից, պետական դեկրետներից, ժողովրդական ավանդույթներից և այլն): Բարոյականության մեջ հասարակական անհրաժեշտությունը հասարակության կամ հասարակարգերի պահանջմունքները, շահերը արտահայտվում են տարերայնորեն ձևավորված և ընդհանուր ճանաչում գտած պատվիրանների ու գնահատականների ձևով, որոնք ամրապնդվում են մասսայական օրինակի, սովորույթի, ավանդույթի, հասարակական կարծիքի ուժով: Ուստի բարոյականության պահանջներն ընդունվում են անդեմ պիտոյականության ձև, հավասարապես բոլորին ուղղված, բայց ոչ մեկից չէլնող հրամանի, պատվիրանի ձև: Այդ պահանջները հարաբերականորեն կայուն բնույթ են կրում:

Ընդունված կարգի ուժով պահպանվող հասարակ սովորույթից կամ ավանդույթից դրանք տարբերվում են նրանով, որ ստանում են գաղափարական հիմնավորում այն պատկերացման ձևով, թե ինչպես է պատշաճ մարդուն ապրել ու վարվել:

Ի տարբերություն իրավումքի՝

- ամեն մեկի կողմից բարոյական պահանջների կատարումը վերահսկվում է բոլորի կողմից, ընդ որում այս կամ այն անհատի բարոյական հեղինակությունը կապված չէ որևէ պաշտոնական լիազորության հետ
- բարոյականության պահանջները սանկցիա են ստանում միայն հոգևոր ներգործության ձևերով (հասարակական գնահատական, կատարված արարքների հավանում կամ դատապարտում):

Դրանով պայմանավորված է բարոյականության մեջ հասարակական գիտակցության մեծ դերը, քան սոցիալական հսկողության մյուս ձևերի դեպքում, ընդ որում այդ գիտակցությունը կարող է արտահայտվել ինչպես հասկացությունների ու դատողությունների ռացիոնալ ձևերով, այնպես էլ զգացմունքների, մղումների, հակումների էմոցիոնալ ձևերով:

Հասարակական գիտակցությունից բացի բարոյականության մեջ պակաս դեր չի խաղում անհատական գիտակցությունը: Հիմնվելով հասարակության կողմից մշակված բարոյական պատկերացումների վրա, յուրացնելով դրանք դաստիարակության պրոցեսում՝ անհատը կարող է զգալիորեն ինքնուրույն կերպով կարգավորել իր վարքը և դատել իր շուրջը տեղի ունեցող ամեն ինչի բարոյականության մասին: Դրա շնորհիվ բարոյականության մեջ նա հանդես է գալիս ոչ միայն որպես սոցիալական վերահսկողության օբյեկտ, այլև որպես նրա գիտակից սուբյեկտ, այսինքն՝ որպես բարոյական անհատ, անձնավորություն: Լինելով հասարակական բարդ գոյացություն, բարոյականությունը ներառում է բարոյական գործունեությունը նրա բովանդակության և պատճառաբանման տեսանկյունից (այն, թե ինչպես է ընդունված վարվել այս կամ այն հասարակության մեջ, շատ մարդկանց վարքը, բարքերը), այդ գործունեությունը կարգավորող բարոյական հարաբերությունները, որ դրսևորվում են պիտոյականության, մարդուն ներկայացնող պահանջների զանազան ձևերով (բարոյական նորմա, պարտք, պատասխանատվություն, արժանապատվություն, խիղճ), այն բարոյական գիտակցությունը, որ արտացոլում է այդ հարաբերությունները համապատասխան պատկերացումների ձևով (նորմաներ, սկզբունքներ, հասարակական և բարոյական իդեալներ, բարի և չար, արդարություն և անարդարություն հասկացություններ):<sup>2</sup>

---

<sup>2</sup> 5.Veugelers (2010) «Բարոյական արժեքները ուսուցիչների կրթության մեջ» Կրթության միջազգային հանրագիտարանում: Վերցված է 2019 թվականի հուլիսի 11-ին [sciencedirect.com](http://sciencedirect.com)

6.Սլատտենգրեն, Կ. «Որո՞նք են ձեր ընտանիքի լավագույն 5 բարոյական արժեքները»: անգնահատելի դաստիարակության մեջ: Վերցված է 2019 թ.-ի հուլիսի 24-ին [ancestry.com](http://www.ancestry.com) անգնահատելի դաստիարակություն՝ [Pricelessparenting.com](http://Pricelessparenting.com) կայքում

## Եզրակացություն

Բարոյականության սահմանները շատ են փոխվել, այն ինչ տարիներ առաջ կարող էր բարոյական չհամարվել, այսօր կարգավորվում է ընդհուպ իրավական նորմերով: Օրինակ, արևմուտքում միասեռականների ամուսնության իրավունքը, մարիխուանայի վաճառքի օրինականացումը և այլն:

Բարոյականությունը մարդկային վարվելակերպի, վարվեցողության և դրանց առնչվող հասկացությունների համակարգ է, որն աշխարհիկ ընկալումով պետք է ընդունելի և գովելի համարվի հասարակության կողմից, իսկ կրոնական տեսակետով՝ պետք է հաստատված, ընդունելի ու գովելի համարվի Աստծո կողմից: Քանի որ աշխարհիկ ընկալմամբ հասարակությունն է սահմանում բարոյականության նորմերը, ապա տարբեր հասարակությունների պարագայում բարոյականության հասկացություններն ու վարվելաձևերը կարող են արմատականորեն տարբերվել և նույնիսկ բռնորոշվին միմյանց հակառակ լինել:

Բարոյականությունը պատմական երևույթ է: Ծագելով մարդկային հասարակության ձևավորման վաղ աստիճաններում՝ այն զարգանում է տնտեսական և այլ հարաբերությունների փոփոխման, մարդկության նյութական ու հոգևորն կուլտուրայի առաջադիմության ընթացքում: Համամարդկային տարրերի հետ միասին բարոյականության մեջ մտնում են նաև պատմականորեն անցողիկ և դասակարգային նորմաներ, սկզբունքներ, իդեալներ և այլն:

Դասակարգերի պառակտված հասարակության մեջ բարոյականությունը անխուսափելիորեն ունենում է դասակարգային բնույթ՝ արտացոլելով դասակարգային պայքարը: Ամեն մի անտազոնիստական դասակարգային հասարակության մեջ, գոյություն ունեցող հասարակական հարաբերությունները հավաստող, տիրող շահագործողական դասակարգի շահերը հաստատող բարոյականության համակարգի հետ միասին, ձևավորվում է և այնպիսի բարոյականություն, որը ժխտում է առաջինը:

## Օգտագործված գրականության ցանկ

1. Կոելյո, Ֆ. «Բարոյական արժեքները» իմաստների մեջ: Վերցված է 2010 թվականի հուլիսի 11-ին` [Meanings: Meanings.com](http://Meanings.com) կայքում
2. «Բարոյական արժեքների հայեցակարգ» հասկացությունում: Վերցված է 2010 թվականի հուլիսի 11-ին [Concept: concept.de](http://Concept:concept.de)
3. «Բարոյական արժեքների սահմանում» սահմանում ABC- ում: Վերցված է 2019 թվականի հուլիսի 11-ին [ABC Definition- ում` definicionabc.com](http://ABC Definition- ում` definicionabc.com)
4. Reinlein, F (Սեպտեմբերի 2017) «Մարդկային արժեքներ. 7 ամենակարևորների ցուցակ» ՄԱԿ ՓԳՀ-ի ՄԱԿ ՓԳՀ-ում: Վերցված է 2010 թվականի հուլիսի 11-ին ՄԱԿ ՓԳՀ-ի ՄԱԿ ՓԳՀ-ից` [eacnur.org](http://eacnur.org)
5. Veugelers (2010) «Բարոյական արժեքները ուսուցիչների կրթության մեջ» Կրթության միջազգային հանրագիտարանում: Վերցված է 2019 թվականի հուլիսի 11-ին [sciencedirect.com](http://sciencedirect.com) կայքում` [sciencedirect.com](http://sciencedirect.com)
6. Սլատտենգրեն, Կ. «Որո՞նք են ձեր ընտանիքի լավագույն 5 բարոյական արժեքները»: անգնահատելի դաստիարակության մեջ: Վերցված է 2019 թ.-ի հուլիսի 24-ին անգնահատելի դաստիարակություն` [Pricelessparenting.com](http://Pricelessparenting.com) կայքում